

Suomessa

KIRJASTO

on jokaisen maksuton peruspalvelu

Suomi arvostaa koulutusta

Viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi, saamelaisten kotiseutualueen kunnissa palveluja tulee tarjota myös saameksi.

Suomessa on 5,5 miljoonaa asukasta.

Yli 100 000 asukkaan kaupunkeja on yhdeksän.

Suomessa on kuntia 310.

Pienimmässä kunnassa Luhangalla on 690 asukasta.

Keskimäärin koko maassa asuu 18 hlöä/km².

Pääkaupunkiseudulla on 1,2 miljoonaa asukasta.

Kaikille yhteinen, maksuton peruskoulu, myös jatko-opinnot yliopistoon asti ovat pääosin maksuttomia.

Yli 15-vuotiaista 73 % on suorittanut tutkinnon perusasteen jälkeen.

Suomessa julkiset palvelut tarjotaan laajasti digitaalisina.

Digitaidottomille järjestetään tukea, kirjastot ovat mukana auttamassa.

Ylioppilaskirjoitukset tehtiin Suomessa digitaalisesti vuonna 2019.

Suomalaisten internetin käyttö ikäryhmittäin

16–24	100%
25–34	100%
35–44	100%
45–54	98%
55–64	96%
65–74	80%
75–89	41%

Lähteet: Tilastokeskus (2019) ja Kuntaliitto

Kirjasto on kaikille avoin ja maksuton

Asiakas

kävi kirjastossa 9,8 kertaa

Kirjastossa käytiin yhteensä 53,7 miljoonaa kertaa.

Kirjastojen järjestämiin tapahtumiin ja koulutuksiin osallistui 1,5 miljoonaa henkilöä.

Kirjasto on kaikille avoin tila.

282
pääkirjastoa

436
sivukirjastoa

135
kirjastoautoa

Yleisiä kirjastoja
853

teki 15,7 lainaa

2 miljoonaa asiakasta lainasi yleisestä kirjastosta vuonna 2019.

Kirjastokortin voi hankkia Suomessa asuva.

Kaikissa kirjastoissa on tarjolla e-kirjoja ja useimmissa myös lehtiä, musiikkia ja erilaisia kurseja verkossa kotona käytettäväksi.

60 €/i

Yleisten kirjastojen toimintaan käytettiin 60 euroa/asukas.

Kirjastoista vastaavat kunnat, valtio osallistuu rahoitukseen.

Opetus ja kulttuuriministeriö vastaa kansallisesta kirjasto-politiikasta ja ohjaa kirjasto-toiminnan järjestämistä kunnissa.

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastot 2019

Kirjasto on laissa säädetty maksuton peruspalvelu

Suomessa yleiset kirjastot ovat kuntien vastuulla. Asiakkaille palvelu on maksutonta. Se rahoitetaan valtion ja kuntien budjetista.

Ensimmäinen kirjastolaki säädettiin vuonna 1928 ja uusin tuli voimaan vuonna 2017.

§ Kirjastolain tavoitteena on edistää:

- 1) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
- 2) tiedon saatavuutta ja käyttöä;
- 3) lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
- 4) mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
- 5) aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Yleisen kirjaston toimintaan kuuluu Suomessa myös aktiivinen lukutaidon edistäminen kaikissa ikäluokissa. Kansalaisten digitaitoja tuetaan monin tavoin ja kirjaston tila on käytettävissä kulttuuritapahtumiin, kokoontumisiin, työskentelyyn ja oppimiseen.

Korkeakoulukirjastot, Kansalliskirjasto, Eduskunnan kirjasto

Muiden kuntien kirjastot, erikoiskirjastot

Kirjastojen ylikunnalliset yhteiset kokoelmat ja palvelut

Oman kunnan muut kirjastot

Lähikirjasto

Kirjastokortin saa Suomessa mihin tahansa yleiseen kirjastoon ja lähikirjasto toimii noutopaikkana koko kirjastoverkoston aineistolle. Suomessa miltei kaikki aineistot ovat lainattavissa kotiin. Myös Eduskunnan kirjasto, Kansalliskirjasto ja korkeakoulukirjastot ovat kaikille avoimia.

Yleisen kirjaston kautta saa myös asiakkuuden Celia-kirjastoon, joka tarjoaa verkossa kuunneltavia äänikirjoja lukemisesteisille.

Valtakunnallisesti toimivien Monikielisen kirjaston, Venäjänkielisen kirjaston ja Saamenkielisen kirjaston aineisto on tilattavissa omaan lähikirjastoon. Tarjolla on teoksia miltei sadalla kielellä.

Yleisen kirjaston tehtävät

§ Kirjaston tulee tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin.

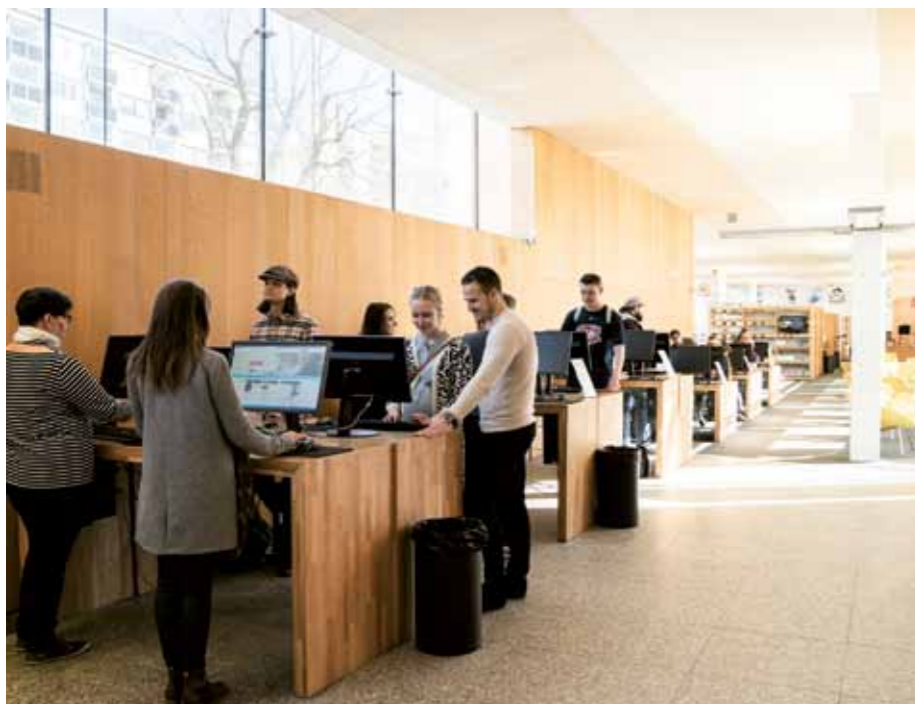
§ Kirjaston tulee ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa.

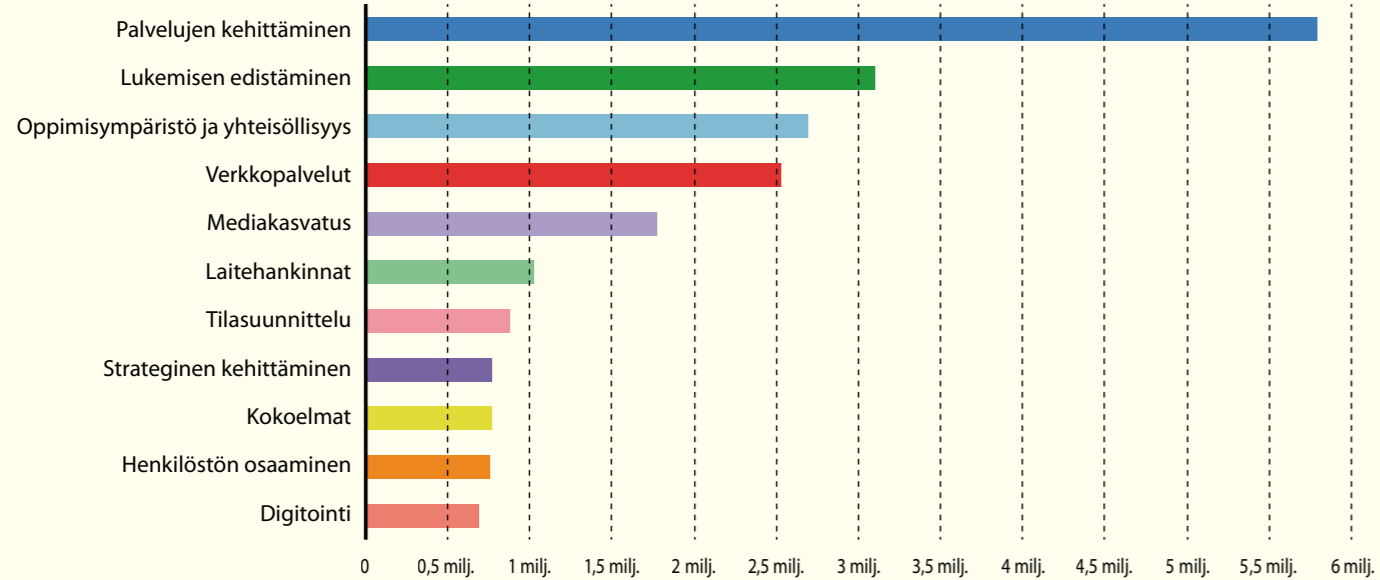
§ Kirjaston toiminta edistää lukemista ja kirjallisuutta.

§ Kirjaston tulee tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon.

§ Kirjaston tulee tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalais-toimintaan.

§ Kirjaston tulee edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Yleisten kirjastojen kehittämishankkeet – myönnetty rahoitus 2017 (yhteensä 20 715 175 €)

Lähde: hankkeet.kirjastot.fi

Suomalaisia kirjastoja kehitetään kirjastojen yhteistyöllä

Yleisten kirjastojen tulee tarjota kaikkialla maassa asukkailla yhdenvertaiset palvelut. Kirjastotoiminnan kehittämiseksi on laissa säädetty toiminnan valtakunnallisesta ja alueellisesta kehittämisestä. Valtakunnallista kehittämistehtävää hoitava kirjasto vastaa yhteisten verkkopalvelujen kehittämisestä ja ylläpidosta sekä viestinnästä ja kirjastojen yhteistoiminnan edistämisestä.

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat yhdeksän kirjastoa vastaavat omalla alueellaan kirjastohenkilöstön osaamisen kehittämisestä sekä yhteistoiminnasta.

Valtakunnallista ja alueellista kehittämistä rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön

budjetista. Kirjastot voivat myös hakea hankerahaa kehittämiseen, projekteihin ja uusien palvelujen kokeiluihin. Näiden hankerahojen myöntämistä ja käyttöä ohjaavat aluehallinnon kirjastoviranomaiset, jotka kouluttavat kirjastoissa työskenteleviä myös juridiikan ja hallinnon asioissa.

Kehittämistyö on viime vuosina suuntautunut erityisesti lukemisen edistämiseen, oppimisympäristöihin ja verkkopalveluihin sekä mediakasvatukseen. Vuoden 2020 alusta Seinäjoen kaupunginkirjastolla on valtakunnallinen erityistehtävä lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistämisessä.

Yleisten kirjastojen vapaaehtoinen yhteistoiminta

Miltei kaikki yleiset kirjastot toimivat useamman kunnan yhteistyöverkostossa, jolloin asiakkaat voivat käyttää yhdellä kirjastokortilla usean kunnan palveluja. Näillä kirjastokimpoilla on yhteiset verkkosivut, kirjastojärjestelmät ja varausjonot.

Yleiset kirjastot hankkivat oikeuksia e-aineistoihin yhteisen osto-organisaation, Yleisten kirjastojen konsortion kautta. Konsortio neuvottelee sopimukset, joihin kunta voi liittyä. Osa aineistoista hankitaan suoraan palvelutarjoajilta.

Osa kunnista kehittää ja ylläpitää yhteisesti avoimen lähdekoodin kirjastojärjestelmää Kohaa.

Monet kirjastojen kehittämishankkeet tehdään useamman kunnan yhteistyönä, sillä vapaaehtoiset kirjastojen yhteenliittymät, kirjastokimpat, toimivat ikään kuin aluekirjastoina, joilla on kokoelmayhteistyön lisäksi yhteisiä toimintamalleja. Kirjastot ovat oman alueensa aktiivisia toimijoita. Yhteistyö yhdistysten, yritysten ja kunnan muiden toimijoiden kanssa on vilkasta.

Kirjastot osallistuvat myös kansallisiin kampanjoihin ja teemaviikkoihin. Lukemisen edistäminen, kansalaisten digitaitojen tukeminen, kaikenikäisten mediakasvatus sekä erilaiset kulttuuriin liittyvät valtakunnalliset tempaukset saavuttavat asukkaat myös kirjastojen kautta.

Yleisten kirjastojen neuvosto

Yleisten kirjastojen neuvosto on kirjastojen yhteinen toimielin, joka laatii suosituksia, kannanottoja, yhteisiä käytäntöjä ja valitsee yleisten kirjastojen edustajat erilaisiin valtakunnallisiin työryhmiin. Neuvosto ottaa myös kirjastojen puolesta kantaa erilaisiin hallinnon

hankkeisiin, säädöksiin tai suunnitelmiin. Neuvoston edustajat valitaan alueittain kirjastohenkilöstön keskuudesta.

Kirjastoseurat

Suomen kirjastoseura on kansalaisjärjestö, joka tekee työtä yleisten kirjastojen toimintaedellytysten parantamiseksi. Sen jäsenet ovat pääosin yksityishenkilöitä, kirjastojen ammattilaisia ja myös kirjastojen ystäviä.

Finlands svenska biblioteksörening on yhdistys, joka toimii Suomen ruotsinkielisten kirjastoammattilaisten ja ruotsinkielisen

kirjastotoiminnan edistämiseksi. Toimintamuotoja ovat projektit, koulutus ja tutkimus sekä tapahtumat ja tiedotus.

Kirjastoseurat ja niiden jäsenet toimivat aktiivisesti alan kansainvälisissä järjestöissä, IFLAssa ja EBLIDAssa.

Kirjastosektoreiden välinen kansallinen yhteistyö

Suomalaiset kirjastot tekevät tiiviisti yhteistyötä kansallisen, yhteisen infrastruktuurin kehittämisessä. Sanasto- ja ontologiatyö, luettelointi ja standardit neuvotellaan yhdessä.

Kansalliskirjaston ylläpitämä Finna.fi-palvelu yhdistää kirjastojen, museoiden ja arkistojen tietokannat yhteen hakuliittymään, jonka kautta voi löytää, paitsi metatietoa, myös verkossa käytettävää aineistoa asiakirjoista elokuvaan ja valokuvista teoksiin. Monet yleiset

kirjastot käyttävät Finna-käyttöliittymää omille asiakkailleen räätälöitynä verkkokirjastona.

Kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteistyö on valtakunnallisella tasolla tiivistä. Yhteiset ratkaisut pitkäaikaisäilytyksessä, tietoarkkitehtuurissa ja järjestelmäkehityksessä ovat mahdollistaneet muistisektorin yhteentoimivuuden, joka on kansainvälisestikin harvinaista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjastot.fi
minedu.fi/kirjastot